

**YOSHLARNI
KASBGA
YO'NALTIRISH
NING ASOSIY
OMILLARI**

PROFESSOR T.M. MAGRUPOV

DOSENT Y.T. TALATOV

HOZIRGI VAQTDA YOSHLARNI KASBGA YO'NALTIRISH

- Respublikamizning iqtisodiy tarmoqlarini rivojlantirish, xususan texnik sohalardagi taraqqiyotni ta'minlashga qodir bo'lgan kasb egalarini - mutaxassislarni tayyorlashga qaratilgan.
- Zamonaviy mehnat bozorining jadal rivojlanishi yangi turdagi muxandis mutaxassislarni talab qiladi.

MUXANDISLIK KASBIGA BO'LGAN TALABLAR MUTAXASISLAR QUYIDAGILARGA EGA BO'LISHI KERAK:

- ko'p qirrali bilimga,
- yuqori sifatli maxsus ta'limga,
- faol hayotiy fikrga,
- yangi vaziyatlarga moslashish qobiliyatiga,
- doimiy o'zgarishlarga moslashishga,
- xorijiy tillarni bilishga,
- yangi axborot texnologiyalari bo'yicha bilimlarni rivojlantirishga, yangiliklarga moslashish qobiliyatiga.
- Shunday qilib, shaxsning mehnat bozorida o'zini o'zi ta'minlashning eng muhim shakli kasbiy tayyorgarlikdan iborat.

UZLUKSIZ KASBIY TA'LIM TIZIMINI ASOSIY XUSUSIYATLARI:

- **uzluksiz o'qitish** – kasbiy o'rganish, butun hayot davomida qobiliyat va malakalarni amalga oshirish;
- **qobiliyat** - muayyan sharoitlarda tatbiq etilgan va takomillashtirilgan bilim, malaka va ishlab chiqarish tajribasi;
- **malaka** - xalqaro, milliy yoki sanoat darajasida tan olingan xodimning texnik yoki kasbiy mahorati;
- **ishga joylashish salohiyati** - insonning salohiyatini oshirishga qaratilgan qobiliyat va malaka darajasini oshirish,
- **ta'lim va tarbiya jarayonida** munosib ish olib borish va uni mustahkamlash,
- **korxonada va ish joylarida** yutuqlarga erishish,
- **o'zgarishlar** natijasida yuzaga kelgan muammolarni texnologiya va mehnat bozori sharoitlarida bartaraf etish.

Shunday qilib, kasbiy ta'lim doimiy ravishda bilim, ko'nikma va kasbiy malakaning darajasini oshirish uchun har tomonlama amalga oshiriladigan faoliyat hisoblanadi.

UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANISH STRATEGIYASI BOSQICHLARI:

- bilimlarni yangilash;
- ko'nikmalarni yangilash;
- kasbiy ko'nikmalarga ega bo'lish;
- yoshlarning malakasini oshirish uchun muhim, kerakli va qiziqarli ma'lumotlarni ega bo'lish.

UZLUKSIZ KASBIY TA'LIMNI ASOSIY MAQSADI

- texnika va texnologiya sohasida yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashdir.
- **Yuqori malakali mutaxassis sifatini baholash mezonlari:**

1. Bilimdonlik:

- oliy talimga ega bo'lishi;
- amaliy ko'nikma va qobiliyati;
- o'zining tanlagan fan sohasida (kasbiy) bilimga ega bo'lishi;
- ish tajribasi va aniq faoliyat sohasida yutuqlarga erishishi;
- turdosh kasbiy sohalarda bilimlarga ega bo'lishi;
- o'z bilimlarini doimiy rivojlatirib borishi;

UMUMLASHTIRISHLIK:

- kommunikativ xususiyatlar, mehnat va munosabat madaniyati;
- tashabbuskorlik, kasbiy va ijtimoiy faoliyatga tayorligi;
- tez o'zgaruvchan axborot maydonida mahoratini ko'rsatishi.

SHAXSIY SIFATLARI:SHAXSIY SIFATLARI:

- ijodiy mehnatga tayorliligi;
- ijodiy qobiliyat;
- analitik fikrlash qobiliyati;
- hotira va tafakkurni shakllantirilganligi;
- o'z - o'zini rivojlantirish va tarbijalash.

HAR QANDAY MUTAXASSIS FAQAT MA'LUM MIQDORDA BILIMLARNI EMAS

- o'z bilimlarini mustaqil ravishda qo'llash va takomillashtirish,
- o'zining kasbiy faoliyatida ijodkorlikni namoyish etish,
- o'z hayotida zamonaviy hayotning jadal oqimida mavjud bo'lgan barcha yangi va etarli **qobiliyatlariga** ega bo'lishi kerak.

MUHANDIS – ISHLAB CHIQUARISHNING TEXNIK VA TEXNOLOGIYA SOHASIDA ASOSIY KUCH HISOBLANADI

- yangi texnologiyalarni ishlab chiqish,
- mavjud asbob-uskunalar va texnologiyalarni ishlash qobiliyati sharoitida saqlash va rivojlantirish uchun mas'uliyatli bo'lish,
- aniq mutaxassisliklar va ixtisosliklar bo'yicha kasbga yo'naltirish,
- bakalavriatura va magistratura orqali yuqori malakali kasbga ega bo'lish,
- doimiy tanlagan kasbini takomillashtirib borish.

KASBIY MOBILLIKNI SHAKILLANTIRISH

- Mutahasisni:
- yangi kasb, texnika va texnologiyani o‘zlashtirishi,
- yangi texnologik sharoitlarga tez va muvaffaqiyat bilan moslashish qobiliyati va tayyorliligi,
- yetishmagan bilim va mahoratlarni hosil qilishi,
- boshka turdagi faoliyatga o‘tish qobiliyatiga ega bo‘lishi.

XULOSA

- Shunday qilib, uzluksiz kasbga yo'naltirish yoshlarning hayotiy faoliyati, uning qobiliyatlarini rivojlantirish, uning shaxsiy va mehnat imkoniyatlarini amalga oshirish butun hayoti davomida zaruriy shart xisoblanadi.

KASB TANLASH SXEMASI

1. Sevimli qiziqishlaringizni, sevimli mashgʻulolaringizni aniqlang
2. Sevimli qiziqishlaringizni qoʻllash mumkin boʻlgan kasblarni taxlil qiling
3. Oʻtgan usullar yordamida tanlangan kasblar va ularning qiziqishlaringizga koʻratanlangan kasblar roʻyxatini solishtiring. Tegishli kasblarni yozing.
4. Ushbu kasblardan qaysi biri koʻproq va barqaror daromad olib kelishini va quvonchli boʻlishini tanlang
5. Ushbu kasb boʻyicha talim muassasiga kirish uchun qanday fanlarni bilishingiz kerak
6. Qaysi yoʻnalishda va qaysi fanlarga koʻproq xarakat qilish kerak
7. Oʻzingizni tanlagan kasb boʻyicha mutaxassis deb hisoblang va bu kerakmi yoki yoʻqligini tushining
9. Agar siz oʻzingizga yoqmasangiz boshqatdan tanlashni boshlang

KASB TANLASHDA NIMA KERAK

- Moyillik , qiziqish, ko'nikma
- Faoliyat, imkoniyat, uslub, diqqat markazi
- Kasbni tanlashda insoniy qadriyatlar tizimi asosiy rolni o'ynaydi

KICHIK MUTAHASISLAR KASBIY FAOLIYAT TURLARI (12 TA SOHA, 38 TA KASB YO'NALISHI)

1. Texnologik mashinalar va jixozlar sohasida:

- Non-makaron va qandolat mahsulotlarini ishlab chiqarish texnologik jixozlarini sozlash mexanigi
- Elevator, un-yorma va omuxta yem ishlab chiqarish texnologik uskunalarini sozlash mexanigi

2. Konchilik elektromexanikasi sohasida:

Ochiq kon mashina va jixozlarini ishlatish va ta'mirlash bo'yicha usta

Yer osti mashina va jixozlarini ishlatish va ta'mirlash bo'yicha usta 3. Телекоммуникация sohasida:

4. Gidrometeorologiyada telekommunikatsiya va aloqa texnigi

5. Kimyoviy texnologiya sohasida:

- Kimyoviy ishlab chiqarish va texnologiyasi texnik-texnologi
- Shisha buyumlar ishlab chiqarish texnik-texnologi
- Kimyoviy ishlab chiqarish mashina va jihozlariga xizmat ko'rsatish va ishlatish mexanigi

6. Neft va gaz ishlari sohasida:

- Neft va gazni tashish va saqlash qurilmalari texnik-mexanigi
- Neft va gazni tashish va saqlash qurilmalari texnik-mexanigi
- Neft va gaz quduqlarini sinash texnigi
- Neft va gaz quduqlarini sinash texnigi
- Neft va gaz quduqlarini burg'ulash texnigi
- Neft va gaz konlari mashina va jixozlarini ishlatish texnigi
- Neft va gazga kimyoviy ishlov berish va qayta ishlash texnik-texnologigi
- Neft va gazni qayta ishlash mashina va jihozlari mexanigi

7. Suv transporti sohasida:

- Daryo floti kemalarini ishlatish texnik (mexanik)gi

8. Konchilik ishi sohasida:

- Yer osti konlaridan foydali qazilmalarni qazib olish texnigi
- Foydali qazilmalarni ochiq usulda qazib olish bo'yicha texnik

9. Sohasida Matbaa va qadoqlash jarayonlari texnologiyasi sohasida:

- Matbaa ishlab chiqarish texnik-texnologi

10. To'qimachilik sanoati mahsulotlari texnologiyasi sohasida:

- Yigiruv ishlab chiqarish texnik-texnologi
- To'qimachilik ishlab chiqarish texnik-texnologi
- Trikotaj ishlab chiqarish texnik-texnologi
- To'qimachilik ishlab chiqarish jihozlariga xizmat ko'rsatish va ta'mirlash mexanigi
- Kimyoviy tolalar ishlab chiqarish texnik-texnologi
- Gilam ishlab chiqarish texnik-texnologi

11. Yengil sanoat mahsulotlari texnologiyasi sohasida:

- Tikuv va tikuv trikotaj buyumlarini ishlab chiqarish texnik-texnologiyasi
- Yengil sanoat korxonalarini jihozlari ta'mirlash va xizmat ko'rsatish mexanikasi
- Poyabzal, charm, charm-attorlik va mo'yna ishlab chiqarish texnik-texnologiyasi
- Keng assortimentdagi kiyimlar modeler-konstruktori
- Charm buyumlarini ishlab chiqarish mashina va jihozlariga xizmat ko'rsatish mexanikasi

12. Oziq-ovqat texnologiyasi sohasida:

- Yog'-moy mahsulotlarini ishlab chiqarish texnik-texnologiyasi
- Biokimyoviy va vinochilik mahsulotlari texnik-texnologiyasi
- Go'sht mahsulotlari ishlab chiqarish texnik-texnologiyasi
- Sut mahsulotlarini ishlab chiqarish texnik-texnologiyasi
- Non-makaron va qandolat mahsulotlarini ishlab chiqarish texnik-texnologiyasi
- Elevator, un tortish, yorma va omuxta yem ishlab chiqarish texnik-texnologiyasi

13. Tabiiy tolalarni qayta ishlash texnologiyasi sohasida:

- Paxtaga birlamchi ishlov berish texnik-texnologiyasi